

Fatma Ayhan

Gazi University, fayhan@gazi.edu.tr, Ankara-Turkey

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2018.13.1.2C0059
ORCID ID	0000-0003-2714-5245
CORRESPONDING AUTHOR	Fatma Ayhan

ŞIRNAK YEREL GIYSİLERİ İÇİN ÜRETİLEN (BOYANAN VE DOKUNAN) ŞAL-ŞAPİK KUMAŞININ YAPILMA SÜRECİ

ÖZ

El sanatları bireyin bilgi ve becerisine dayanan genellikle doğal hammaddelerin kullanıldığı elle ve basit aletler dışında makine gücüne ihtiyaç duyulmadan yapılan ve toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, folklorik özelliklerini taşıyan, yapan kişinin zevk ve becerisini yansıtan, gelir sağlayıcı üretime yönelik etkinliklerdir. Giysilerden Şal-Şapik Şırnak iline has olan Türkiye'nin başka hiçbir yerinde boyanıp dokunmayan bir kumaştır. Şırnak halkının mahalli giysisi bu kumaştan yapılmaktadır. Bu kumaşın ana malzemesi "tiftik yünüdür". Bu çalışmamın amacı; Şırnak ve çevresinde üretilen ve kullanılan Şal-Şapik kumaşın her aşamasını fotoğraflarla sistematik bir şekilde incelenerek ortaya konulması, kültür değerleri açısından gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarılmasına katkıda bulunmaya çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Şal-Şapik, Kök Boya, Şırnak, Boyama, Dokuma

MANUFACTURING PROCESS OF SAL-SAPIK FABRIC PRODUCED FOR ŞIRNAK LOCAL CLOTHING (DYED AND WOVEN)

ABSTRACT

Handicrafts are activities which are based on information and skill of individual, in which natural raw materials are used and which are made by hand and without mechanical power apart from simple tools and carry the culture, customs and traditions of the society, folkloric properties, reflect the pleasure and skill of the person and are intended for income. Of apparels, şal-şapik is a fabric which is unique to şırnak province and not dyed and wove in another place in Turkey. Local clothing of Şırnak people is made of this fabric. The main material of this fabric is "angora wool". The aim of this study is to examine and present all stages of şal-şapik fabric which is produced in Şırnak and its surrounding and used with photos in a systematic way, pr and try to contribute into handing down to next generations in a healthy way in terms of cultural values.

Keywords: Şal-şapik, Root Dye, Şırnak, Dying, Weaving

How to Cite:

Ayhan, F., (2018). Şırnak Yerel Giysileri İçin Üretilen (Boyanan ve Dokunan) Şal-Şapik Kumaşının Yapılma Süreci, **Vocational Education (NWSAVE)**, 13(1):1-10, DOI: 10.12739/NWSA.2018.13.1.2C0059.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Geleneksel Anadolu sanatı olan Şal-Şapık yüzyıllardır güneydoğu yörelerinde dokunduğu ve yapıldığı bilinmektedir. Yaşamının sürdürülebilmesi için yiyecek ve barınak kadar önemli olan giyim, insanların kendilerini ifade edebilmeleri, rahat hissetmeleri estetik görünüşleri, sağlıklı olmaları ve prestij kazanmaları açısından önemlidir. Temel fizyolojik ihtiyaçlardan biri olan giyinme yaşamın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Giyim, özellikle de folklorik giyim kültürel yapı içerisinde önemli bir yer taşımaktadır. Folklorik kıyafet denildiği zaman dünyada birçok milletin benimsediği milletlerarası kıyafet, moda olan kıyafet dışında; her milletin tarihinden gelen, günümüzde halk oyunları ekiplerinin üzerinde görülen veya bazı köylerde yaşatılan, çoğu müze vitrinlerinde sergilenen kıyafetler anlaşılmaktadır (Er vd., 2010). Giyim tarihi incelenecek olursa, giyimin eski devirlerden bugüne dek pek çok dönemler geçirdiği görülmektedir. İnsanlar buldukları uygarlık seviyesine göre giyim olgusu geliştirmişler; her ulus kendi örf, adet ve inanışlarına, yaşam şartlarına göre giyimlerini şekillendirmişlerdir (Bayraktar, 1983).

Giyim tarihi ile ilgili bilgiler, Orta Asya'daki arkeolojik kazı buluntularından, heykellerden, çini ve keramiklerden, madeni eşyalar üzerindeki resimlerden, minyatürlerden, Divan-ü lügat-it Türk'ten, tarihlerden, seyahatnamelerden, edebi eserlerden, kıyafetnamelerden ve müzelerde bulunan kıyafetlerden anlaşılmaktadır (Özel, 1992). Geleneksel kıyafet kullanımı geçmişe oranla azalmasına rağmen bazı bölgelerde özel günlerde ve gecelerde ve günlük kıyafet olarak da kullanılmaya devam edilmektedir. Bu bölgelerden biri de Güneydoğu Anadolu'nun önemli kenti Şırnak ilidir. Şırnak ili yöresel kıyafetlerini kısmen koruyan ender illerimizden biridir. Şırnak, 18 Mayıs 1990 tarihinde il olma ile tarih sahnesinde ikinci kez gündeme oturmuştur. Hz. Nuh ve oğulları tarafından inşa edilirken Şırnak, yazlık ve yayla olarak inşa edilmiştir. Nuh ve oğulları yılın iki-üç ayını Cizre'nin kızgın sıcağından korunmak için Şırnak'ta geçirmişlerdir.

Şırnak kelimesi bazı tarihçilere göre "Şehri Nuh"tan türetilmiştir. Guti, Babil, Med, Asur, Pers, Sasani İslam İmparatorluğu, Emevi, Abbasi dönemlerinde Şırnak Cizre'ye bağlı iken Cumhuriyet döneminde Siirt iline bağlı bir ilçe haline gelmiştir.

Şırnak topraklarında birçok uygarlıklar kurulmuştur. Şırnak Cizre'ye bağlı iken Cumhuriyet döneminde Siirt iline bağlı bir ilçe haline gelmiştir. Şırnak topraklarında birçok uygarlıklar kurulmuştur. Bu topraklar buğdayın ilk kullanıldığı, tekerleğin, yazının bulunduğu ve kullanıldığı medeniyetleri içinde barındırmıştır. 1980 yıllık bir geçmişi olan Tufan olayı Şırnak ili sınırlarında bulunan Cudi dağında noktalandığından bütün dünya insanların ikinci beşiği Şırnak ve Cizre olmaktadır. Hz. Nuh Peygamberin türbesinin Cizre'de oluşu Cizre surlarının gemi şeklinde olması, Guti, Babil, Asur kitabeleri ve kabartmaları bunu kanıtlamaktadır. Ayrıca yüce kitabımız Kur'anı Kerim'in Hud suresinin 44. ayeti açıkça Tufan-Nuh gemisinin Cudi dağında durduğunu yazmaktadır. Şırnak ili tarihte birçok önemli devletin başkentini kendi topraklarında barındırmıştır. Birinci Babil Devletinin başkenti Babil (Kebeli köyü) Cizre sınırları içindedir. Gut (Gudi) İmparatorluğunun başkenti olan Bajarkard, Silopi ilçesi topraklarındadır (Yasin, 2003).

- **İklimi:** Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde toprakları bulunan ilde hayat şartlarını güçleştiren en önemli faktör iklimdir. Doğu Anadolu bölgesinde kalan kışlar serttir. Güneydoğu Anadolu bölgesi içinde kalan kısmında kışlar daha ılık, fakat yazın buralar aşırı sıcak geçmektedir.

- **Doğal Bitki Örtüsü:** İklimin karasal olması doğal bitki örtüsü üzerinde etkili olmuştur.
- **Akarsular:** İlin suları Dicle ırmağında toplanır.
- **El Sanatları:** Her yörenin olduğu gibi Şırnak ilinin de kendine has özellikleri bulunan güzel el sanatları bulunmaktadır. Bunlar; şal-şapık, kilim, keçe, halı, el yası yastık yüzleri, dantel çeşitleri, heybeler, sırt çantaları, buğday sapından yapılmış tepsiler, sepet çeşitleri, tahta kaşıklar, seccadeler, battaniye ve perde gibi örnekler sayılabilir. Ancak, bunlardan şal-şapık kumaş dokumacılığı ve Şırnak kiliminin ünü yurt içinde ve dışında bilinmektedir.
- **Şal-Şapık:** Dokunduğu ilk tarih bilinmemektedir. Ancak yüzyıllar öncesinden bu yana Şal-Şapık kumaşının Şırnak ve yörelerinde dokunduğu hatta bu kumaşın anavatanının Şırnak olduğu bilinmektedir.

Şal-Şapık, Şırnak iline has olan Türkiye'nin başka hiçbir yerinde dokunmayan bir kumaştır. Şırnak halkının mahalli giysisi bu kumaştandır yapılmaktadır (Ayhan, 2003). Bu kumaşın ana malzemesi tiftik yünüdür. Tiftiğin dışında yün, pamuk, iplik ve benzeri hiçbir malzeme kullanılmamaktadır. Tiftik piyasadan temin edildikten sonra yıkama işlemine tabi tutulur. Elde yapılan açma işleminden sonra temizlenir ve taraktan geçirilir. Bu işlemden sonra "Kök Boya" safhasına getirilir. Şal-Şapık'ın ana malzemesi olan tiftik yumak haline gelmiştir. Yumaklar dokuyucular tarafından "Teşi (iğ)" denilen aletle eğrilerek iplik haline getirilir. Eğrilmiş ip masuralara sarılır. Eğrilmiş ipler tarağa bağlanır. Tezgaha geçirilip dokunmaya başlanır. Dokunan kumaşlar gerdirilerek çelik levhadan kalıba sarılır. (1) saat suda bekletilir ve kaynatılır. Kaynama işlemi bittikten sonra kumaş (12) saat kalıpta bekletilir. Kumaş top haline getirilir. (5) kg civarında bir ağırlığın altına konulur. Şal-Şapık kumaşı böylece elde edilmiş olur. Mahalli giysi olan Şal-Şapık kumaşını dokunduktan sonra kalıba geçirilmesinde amaç kumaşın parlak çizgili ve ebruli bir görünüm alması içindir. Kalıba geçirilen kumaşa kesin olarak çizgi oluşur. Kumaşın lacivert, siyah, krem, mavi, açık kahverengi çizgi oluşur gibi renkli ve desenli olanlar mevcuttur. Şal-Şapık kumaşı sıcak su ve deterjan ile yıkanmalıdır. Kumaş vücudu kışın sıcak yazın da serin tutar.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Çalışmada Şırnak ve çevresinde üretilen ve kullanılan Şal-Şapık kumaşın her aşamasını fotoğraflarla sistematik bir şekilde incelenerek ortaya konulması, kültür değerleri açısından gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarılmasına katkıda bulunmaya çalışmaktır.

3. ŞAL-ŞAPİK KUMAŞININ HAZIRLANMASI (PREPARATION OF ŞAL-ŞAPİK FABRIC)

- **1. Aşama:** Yörenin tiftik keçilerinden kesilen tiftikler toplanır. Toplanan tiftiğin uzun tüylü ve oldukça az pürüzlü ve doğal renginin değişmemiş olmasına dikkat edilir. İyice yıkanan tiftikler kurulanıp ve genelde genç kızlar bu tiftikleri elde açarlar. Elde açmanın amacı tekrar bir temizlikten geçirilmesini sağlamaktır. Tiftikler yumak haline getirilir. Yörede yün tarağı olarak bilinen büyük taraklarla iyice taranır ve homojen bir hale getirilir. Taraktan geçirilen tiftikler tekrar eğirmek üzere yumak açılır. Yumaklar iğ veya yörede teşi denilen saplı topaçlar ile eğrilip çok ince ve pürüzsüz iplik haline getirilir.

- **2. Aşama:** İplikler elde çevrilen tahtadan yapılmış el masura dolaplarına sarılır. Büyükçe yumaklar haline getirilen iplikler önceden hazırlanmış kökboyalı kazanlarında renklendirilir. Kuruduktan sonra kollu dolap ile masuralara sarılır.
- **3. Aşama:** Saplı masuralara sarılmış iplikler, yerde kurutulmuş gerdirme tezgâhında serilir. Aralıklarla kemiş çubuklara yerleştirilir. Daha sonra Avgir denen çok dişli bir tarak, eresin veya stırhık denilen bir nevi kolalı suya batırılıp iplikler bu şekilde taranır. Bu arada iplikler arasına yerleştirilmiş bulunan kemişler ileri geri hareket ettirilir. Böylelikle iplikler hem pürüzsüz hale getirilir hem de kullanılıp dokuma sırasında sık sık kopması önlenmiş olur. bu şekilde hazırlanan dokumaya hazır olur.
- **4. Aşama:** Dokumaya hazır iplikler, dokunacak Şal-Şapık'in desenine göre tezgaha sarılır. Bundan sonra iş dokuyucunun maharetine, duygu ve düşüncesine kalmıştır. Dokuyucu bütün becerilerini kullanarak Şal-Şapık kumaşını dokur.
- **5. Aşama:** Dokunan kumaş eğer doğal renkte ise sade suda, eğer renklendirilmiş iplikten dokundu ise hafif tuzlu suda kaynatılır. Kaynatılan kumaşlar, önik denilen kalıp tahtalarına güzelce sarılıp ve koç denilen kalıpları içine yerleştirilerek 12 saat bekletilir. Bundan sonra kumaş ebruli kendine has parlaklığı ve kalıp çizgileri ile dikime hazır hale gelmiştir. Şırnak ve yöresinde giyilen Şal-Şapık giysisi için dokunan kumaşın uzunluğu 12m, eni ise 30cm kadardır. Bir kilogram iplikten bir takım Şal-Şapık kumaşı dokunur (Fotoğraf 1-23). Şal-Şapık giysisi üç parçadan ibarettir.

Fotoğraf 1. Yıkamış tiftiğin elde açılması
(Photo 1. Hand washing of washed carp)

Fotoğraf 2. Elde açılmış tiftiğin taraktan geçirilmesi
(Photo 2. Passing of your handmade comb)

Fotoğraf 3. Taraktan geçirilmiş tiftiğin "yumak" haline geçirilmesi
(Photo 3. Passing the combed comb into "coarse")

Fotoğraf 4. Yumak haline getirilen tiftiğin iğ (taşı) aleti ile iplik haline getirilmesi
(Photo 4. Making the thread of the mohair with the spindle tool)

Fotoğraf 5. İğ (taşı) aleti ile iplik haline getirilen tiftik ipinin dolap ve nazuk aletleri aracılığı ile "masura"lara aktarılması, sarılması
(Photo 5. Transferring and wrapping the mohair yarn, which has been made into yarn with the spindle tool, through the cupboard and the nursing equipment by means of "spools")

Fotoğraf 6. Masuralara sarılan tiftik ipliğinin "ste"ye aktarılması
(Photo 6. Spools clingy mohair yarn transfer to "ste")

Fotoğraf 7. Ste'den geçirilen tiftik ipinin inceltilmesi, temizlenmesi için "ska"ya aktarılarak bitki köklerinden yapılmış fırça ile çirişlenmesi (haşılanması)
(Photo 7. The thinning of the mohair passed from Ste is transferred to the "Ska" for cleaning and is made with a brush made of plant roots (stinging))

Fotoğraf 8. Mahalli şal-şapık kumaşı tezgahının parçaları: tazgah, tarak, mekik, dolap, nazuk
(Photo 8. Parts of the local shawl-staple countertop: loom, comb, shuttle, cabinet, gentle)

Fotoğraf 9. Ska'da işlenen tiftik ipinin tezgaha geçirilerek dokuma işlemi için hazır vaziyete getirilmesi
(Photo 9. Ska'dan processed lint yarn is put on the bench and ready for weaving process is brought)

Fotoğraf 10. Tezgaha geçirilen tiftik ipinin dokunması işlemi
(Photo 10. Process of touching the mohair thread that has passed through the countertop)

Fotoğraf 11. Tiftiğın tezgahta kumaş haline getirilmiş hali
(Photo 11. Mohair on the bench into fabric brought)

Fotoğraf 12. Dokunan kumaşın yıkanma işlemi
(Photo 12. Washing process of touched fabric)

Fotoğraf 13. Yıkanmış kumaşın 50x7 cm ebadındaki çelik levhaya sarılması
(Photo 13. The washed fabric 50x7 cm steel plate wrapping)

Fotoğraf 14. Bir adet çelik levhaya sarılan tüm kumaşın iki eşit şekilde sarılması ve çözülmemesi için yarım kumaşın ikinci çelik levhaya sarılması
(Photo 14. Two equally wrapped entire fabrics in one steel plate and wrapping the half-fabric to the second steel plate to prevent it from dissolving)

Fotoğraf 15. Çelik levhalara sarılan kumaşın temizlenmesi için ateşte kaynayan suda 30 dakika kaynatılması
(Photo 15. For cleaning of steel sheet wrapped fabric boil boiling water for 30 minutes)

Fotoğraf 16. Kumaşın kaynayan sudaki hali
(Photo 16. The state of the fabric is boiling water)

Fotoğraf 17. Kumaşın oturması, ebruleşmesi için "kuç" denilen kalıba yerleştirilmesi ve "kuç" haznesine yerleştirilen kumaşın kalaslarla (4 adet spine) dengelenmesi

(Photo 17. Placement of the mold called "crumb" for the fitting of the fabric and balancing the fabric placed in the "crush" chamber with the planks (4 spines))

Fotoğraf 18. Kalıpta (kuç) kalaslarla (spine) dengelenen kumaşın hafifçe sıkıştırılması için küçük boy ağaç balyoz (minkıt) ile dövülmesi
(Photo 18. Beaten with small size wooden sledgehammer (minkıt) to lightly compress the fabric which is balanced with the (kuç) plank (spine))

Fotoğraf 19. 12 saat boyunca "kuç"da kalıba konulan kumaşın çıkarılması

(Photo 19. Removing the fabric with the "crumb" in the mold for 12 hours)

Fotoğraf 20. Kalıptan çıkarılan kumaşın sarılı olduğu çelik levhadan çözündürülmesi
(Photo 20. The fabric removed from the mold dissolving wrapped steel plate)

Fotoğraf 21. Çözdürülen kumaşın 30 dakika havalandırılarak kurutulması
(Photo 21. Thickened fabric drying ventilated for 30 minutes)

Fotoğraf 22. Kurutulmuş kumaşın top haline getirilip, ütülenmesi için 5kg ağırlığındaki bir cismin altına konulması
(Photo 22. For drying and ironing of dried fabric placing Under a cisman weight of 5kg)

Fotoğraf 23. Kumaşın hazır hale gelmesi
(Photo 23. Getting the fabric ready)

4. ŞAL-ŞAPIK VE YELEK ŞAL (ŞAL-ŞAPIK AND VEST WRAP)

Erkeğin boyuna göre dikilir. Geniş boru paçalı olup pantolon olarak giyilir. Şal-Şapik Göynek: Yani gömlek yerine geçen kollu giysidir. Yelek: Şapiğin üstüne giyilen yelek şeklinde dikilip giyilir. Şal-Şapik giysisinin diğer aksesuarı da bu giysi ile birlikte takılıp giyilir. Bunlar Kıras, Levendi ve Şeleme'dir.

5. ŞAL-ŞAPIK KUMAŞININ BAŞLICA DESENLERİ (MAJOR PATTERNS OF ŞAL-ŞAPIK FABRIC)

Her birinin ayrı bir öyküsü bulunan Şal-Şapik desenlerinin başlıcaları şunlardır.

- **Tiari:** Alaca renkte bir dokumadır. Hakkari'nin Tiyara denilen yöresinde İngilizlerin kışkırtması ile isyan eden Nasturi Hristiyanlar üzerine yöremiz insanlarından oluşan bir ordu ile gidilmiş ve isyan bastırılmıştır. Bu sırada Tiyara'dan dönen askerlere dokunan Şal-Şapik zaferi simgelediği için Tiyari denilmektedir.
- **Birkeyi:** Beyaz ve mavi ipliklerle sık aralıklı dikey çizgi deseni verilerek dokunur, şıklığı ifade eder.
- **Çiriş:** Bitki köklerinden elde edilen yapışkan yani zamk cinsinden bir doğal sıvıdır.
- **Bekirbegi:** Bu desen de birkeyiden biraz daha farklı yine beyaz mavi ipliklerden dokunur. Beyaz daha enli, mavi çizgiler ise oldukça ince ve zariftir. Desen dikey çizgilidir. Yöremizin beyleri için dokunduğu bilinir. Yenilmezliği ifade eder.
- **Se Mekük:** Dokumada kullanılan ana mekük haricinde üç mekük daha kullanılır. Sade beyaz zemin üzerinde çiçek motifleri işlenir. Gençliği ifade eder.
- **Penç Mekük:** Yine dokumada kullanılan ana mekük haricinde beş mekük daha kullanılır. Sade beyaz zemin çiçek motifi işlenir. Ancak Şal-Şapik giysisinin sol kolu üzerine büyükçe bir çiçek motifi daha işlenmiştir. Delikanlılığı ifade eder.
- **Dreri:** Dikey olan siyah ve beyaz çizgiler, eşit aralıklarla işlenmiştir. Evine bağlılığı simgeler.
- **Stokevuk (Karma Renk):** Kök boyalar ile istenilen renkte çıkartılan iplikler sade veya çeşitli renkler bir araya geçirilerek motiflenir. Bunlar ekseriyetle mor, gök mavisi, açık bej, bordo gibi renklerden oluşmaktadır.

Şal-Şapik, çok ince tiftik ipliğinden, Şırnak ve çevresindeki ustalarca dokunmakta ve özel bir stilde diktirilip giyilmektedir. Şal-Şapik, yelek ve şelema olmak üzere dört parçadan oluşur. Ancak altta giyilen ve fanila yerine geçen kıratsa giyilip bunun kol ucuna iliştirilmiş levendi denilen bir parçası daha bulunmaktadır. Şal, geniş boru paçalı olup, pantolon yerine giyilir. Gömleğin üstüne şapik

denilen parça giyilip bele şeleme denilen geniş ve kalın bir kuşak bağlanır. Daha sonra yelek giyilerek kıras (fanila)'nın kol ucuna bağlı levendi (bilek kuşağı) bilek üzerine sarılır.

6. ŞAL-ŞAPİK KUMAŞININ GİYSİDE KULLANIMI (USE OF IN CLOTHING ŞAL-ŞAPİK FABRIC)

Şal-Şapik, genişçe bir pantolon, yelek ve iç yelekten oluşan, yalnızca şal-şapik için üretilen bu kumaş, önceleri yalnızca bir erkek kıyafeti olan Şal-Şapik yapımında kullanılırdı. Son yıllarda yörenin bayanları da Şal-Şapik kumaşını kendi giysilerinde kullanmaya başlamışlardır. Böylece Şal-Şapik kumaşının kullanım alanı çeşitlenmiş ve renklenmiştir. Bu özel kumaştan kadınlar için ceket ve etek de yapılmaktadır. Erkekler içinse, Şal-Şapik'in yanı sıra ceket ve kravat da üretilmeye başlanmıştır. Bütün bu ürünler, yalnızca bu yöreye özgü Şal-Şapik'ten üretildiğinde, kadın-erkek bütün yöre halkı tarafından büyük rağbet ve ilgi ile karşılanmakta ve talep edilmektedir (Fotoğraf 24-28).

Fotoğraf 24. Erkek kostümü
(Photo 24. Male costume)

Fotoğraf 25. Erkek kostümü
(Photo 25. Male costume)

Fotoğraf 26. Erkek kostümü
(Photo 27. Women's and Men's
costumes)

Fotoğraf 27. Erkek kostümü
(Photo 27. Male costume)

Fotoğraf 28. Geleneksel erkek kostümü
(Photo 28. Traditional men's costume)

7. SONUÇ (RESULT)

Değişen ve gelişen teknoloji yaşam koşulları ve birçok el sanatlarını da olumsuz etkilemiştir. Sosyal ve kültürel yapıda gerçekleşecek her türlü değişim el sanatlarının varlığını, nasıl devam ettireceği konusunda kaçınılmaz bir şekilde belirleyici olacaktır. Geleneksel giysi olan Şal-Şapik'in korunması boyutunda yöresel çalışmaların yapılması oldukça önemlidir. Bu tür bölgesel çalışmalar ile geleneklerin yeni nesillere aktarılması sağlanmakta ve bundan sonra yapılacak çalışmalarda, farklı katalog oluşturularak günümüze aktarılması mümkün olacaktır. Yüzyıllardır sürdürülen ve yok olma noktasına gelen bu geleneğin bundan sonraki nesillere aktarılabilmesi için ulusal giysi müzelerinin açılmasının da giysi parçalarının her birinin orijinaline bağlı kalınarak bu müzede yerini alması önemlidir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Ayhan, F., (2003). Şırnak Araştırma Notları.
- Bayraktar, F., (1983). Giyim, Ankara: Feryal Matbaacılık
- Durgun, B., (2003). İl Halk Eğitimi Merkezi Müdürü.
- Şırnak İl Yıllığı.
- <http://http://kurumsal.kulturturizm.gov.tr/turkiye/sirnak/KulturAtlasi/sal-sapk-ve-fstan-entar>.
- <http://www.sirnakkulturturizm.gov.tr/56452/giyim-kusam>.
- Şırnak İl Kültür Müdürlüğü (486-216 20 89-486-528 71 03).
- Er, B., Arlı, M. ve Kayabaşı, N., (2010). Muğla İli Milas İlçesi Çomakdağ Köyü Geleneksel Kadın Başlıkları", Uluslararası Türkiye-Ukrayna İlişkileri Sempozyumu, 26-31 Temmuz 2010, Kiev-Ukrayna.
- Özel, M., (1992). Folklorik Türk Kıyafetleri.

Kaynak Kişiler (Reference Persons)

- Abdullah Yaşın, İl İlköğretim Müdürü (60)
- Bekir Şat, Şal-Şapik Ustası (61)
- Şirgev, Şırnak İli ve İlçeleri Geliştirme Vakfı Elemanları
- Şırnak Halk Eğitim Elemanları.